

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 20. června 2023 ve věci č. 36705/16 – *Margari proti Řecku*

Senát třetí sekce Soudu rozhodl čtyřmi hlasy proti třem o porušení článku 8 Úmluvy v důsledku zveřejnění fotografie a osobních údajů stěžovatelky na internetových stránkách policie po dobu šesti měsíců po zahájení trestního stíhání proti ní, kdy stěžovatelka nebyla o tomto opatření nijak informována a nemohla se uveřejnění bránit před ani po něm.

I. Skutkové okolnosti

Dne 16. listopadu 2015 byla stěžovatelka zadržena společně s dalšími šesti osobami a obviněna z účasti na organizované zločinecké skupině. Účastníci této skupiny se měli dopustit majetkového podvodu tím, že se vydávali za realitní makléře, oslovovali vlastníky nemovitostí a potenciální kupce, a z vybraných záloh za slíbený prodej se obohatili o více než 700 000 EUR. Po poskytnutí výpovědi byla stěžovatelka dne 19. listopadu 2015 z vazby propuštěna pod podmínkou, že neopustí zemi.

Dne 25. listopadu 2015 požádalo příslušné oddělení policie o zveřejnění fotografií a osobních údajů obviněných, a to za účelem ochrany společnosti před podobnými činy a k tomu, aby se prošetřilo, zda neexistují další případy, na nichž by se obvinění podíleli. Státní zástupce zveřejnění fotografií a osobních údajů sedmi obviněných, včetně stěžovatelky, příkazem povolil, a to na dobu šesti měsíců. Jeho rozhodnutí potvrdil i nadřízený státní zástupce. Stěžovatelka o zveřejnění údajů informována nebyla, dozvěděla se o tom až koncem prosince 2015 od přátel. Oznámení uveřejněné na internetových stránkách policie podle stěžovatelky doslovně neodpovídalo vydanému příkazu státního zástupce – bylo méně konkrétní, pokud jde o obvinění vznesená proti jednotlivým obžalovaným, z čehož veřejnost podle stěžovatelky nabyla dojmu, že byla obviněna ze závažnější formy trestné činnosti, než tomu bylo ve skutečnosti.

Dne 22. června 2017 byla stěžovatelka odsouzena k trestu odnětí svobody v délce 11 let a 6 měsíců. Odvolacího řízení se osobně nezúčastnila, k výkonu trestu nenastoupila. V žalovaném státě je považována za uprchlou.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka namítala, že zveřejněním její fotografie a osobních údajů v tisku po dobu šesti měsíců poté, co byla obviněna ze spáchání určitých trestných činů, došlo k porušení jejího práva na soukromý život podle článku 8 Úmluvy.

K OTÁZCE POKRAČOVÁNÍ V PROJEDNÁVÁNÍ STÍŽNOSTI PODLE ČLÁNKU 37 ÚMLUVY

Soud nejprve přezkoumal, zda je namístě pokračovat v posuzování stížnosti, neboť existují pochybnosti o tom, zda je advokát se stěžovatelkou nadále v kontaktu a zda si stěžovatelka přeje v projednávání stížnosti pokračovat (k obecným zásadám k této otázce viz *N.D. a N.T. proti Španělsku*, č. 8675/15 a 8697/15, rozsudek velkého senátu ze dne 13. února 2020, § 72–77). Předmět této stížnosti – uveřejnění osobních údajů orgány činnými v trestním řízení v rámci probíhajícího trestního řízení – podle Soudu nastoluje důležitou otázku obecného zájmu nejen pro Řecko, ale i pro ostatní smluvní strany Úmluvy. Soud proto uznal, že existují okolnosti vyžadující, aby stížnost meritorně posoudil (*Konstantin Markin proti Rusku*, č. 30078/06, rozsudek velkého senátu ze dne 22. března 2012, § 90).

a) K přijatelnosti

Mezi účastníky řízení nebylo sporu o tom, že šíření fotografie stěžovatelky a údajů o trestních obviněných vznesených proti ní dosáhlo požadovaného stupně závažnosti k použitelnosti článku 8 Úmluvy (*Bédat proti Švýcarsku*, č. 56925/08, rozsudek velkého senátu ze dne 29. března 2016, § 72).

Soud odmítl námitku vlády, podle které stěžovatelka nevyčerpala vnitrostátní prostředky nápravy. V době podání stížnosti podle Soudu skutečně nebylo ve vnitrostátní judikatuře jednoznačně uznáno, zda má jednotlivec právo na náhradu škody za pochybení, kterého se dopustil soudní orgán. Navíc právo jednotlivce na odškodnění od státu předpokládalo existenci protiprávního jednání nebo opomenutí ze strany státu (*Dikaïou a ostatní proti Řecku*, č. 77457/13, rozsudek ze dne 16. července 2020, § 71). Předmětný příkaz státního zástupce však byl vydán v souladu se zákonem a k uveřejnění fotografie a údajů o stěžovateli došlo na základě tohoto příkazu (srov. *Anastassakos proti Řecku*, č. 41380/06, rozhodnutí ze dne 3. května 2011). Za daných skutkových okolností by žaloba na náhradu škody proti státu podle Soudu neměla žádnou šanci na úspěch. Stěžovatelka tak nebyla povinna tento prostředek nápravy využít.

b) K odůvodněnosti

Soud nejprve připomněl, že relevantní obecné zásady k tématu byly nedávno shrnuty ve věci *L. B. proti Maďarsku* (č. 36345/16, rozsudek velkého senátu ze dne 9. března 2023, § 108–109, 115 a 118–126).

Dále konstatoval, že zveřejnění fotografie a osobních údajů stěžovatelky bylo provedeno v souladu se zákonem a sledovalo legitimní zájem ochrany práv a svobod jiných. Zbývá proto posoudit, zda byl zásah přiměřený sledovanému cíli a zda důvody uvedené vnitrostátními orgány byly relevantní a dostatečné (*S. a Harper proti Spojenému království*, č. 30562/04 a 30566/04, rozsudek velkého senátu ze dne 4. prosince 2008, § 101). Při stanovení spravedlivé rovnováhy mezi proti sobě stojícími zájmy požívají státy určitého prostoru pro uvážení, který závisí na řadě okolností. Nad nutností chránit důvěrnost některých typů osobních údajů může někdy převážet zájem na vyšetřování a stíhání trestné činnosti a na veřejné povaze soudního řízení (*Avilkina proti Rusku*, č. 1585/09, rozsudek ze dne 6. června 2013, § 45).

Soud zohlednil, že státní zástupce povolil uveřejnění jen těch údajů o stěžovateli, které byly nezbytně nutné pro shromáždění informací o možných dalších trestných činech, kterých se obvinění mohli dopustit, a pro ochranu společnosti před touto trestnou činností, jelikož stěžovatelka byla z vazby propuštěna na svobodu (srov. *Khuzhin a ostatní proti Rusku*, č. 13470/02, rozsudek ze dne 23. října 2008, § 117). Údaje také byly uveřejněny po vymezenou dobu šesti měsíců. Soud již v minulosti připustil, že objektivní užitečnost fotografií pořízených orgány po zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu může činit jejich uchovávání "nezbytným v demokratické společnosti" za účelem boje proti trestné činnosti (*Suprunenko proti Rusku*, č. 8630/11, rozhodnutí ze dne 19. června 2018, § 65). Stejně úvahy se podle Soudu uplatní i na uveřejnění fotografií stěžovatelky a informací o obviněných vznesených proti ní.

Pokud jde o přiměřenost tohoto opatření, vnitrostátní právo sice stanovuje určité záruky, které se však neuplatní v případě účasti na zločinecké organizované skupině. Ačkoli právně závazná povinnost získat souhlas obviněné osoby před zveřejněním její fotografie a obvinění, kterému čelí, by mohla být v rozporu s účelem, který je zákonem sledován, Soud se přesto domníval, že stěžovatelka měla být před zveřejněním alespoň informována. Dále, přestože článek 8 Úmluvy výslovně nezakotvuje žádné procesní záruky, pro účinný výkon práv zaručených tímto ustanovením je důležité, aby příslušný rozhodovací proces byl spravedlivý a poskytoval náležitý respekt k zájmům, které jsou ustanovením chráněny, například existencí účinných procesních prostředků, jimiž může stěžovatel uplatnit svá práva (*Ciubotaru proti Moldavsku*, č. 27138/04, rozsudek ze dne 27. dubna 2010, § 51). V projednávané věci však stěžovatelka neměla možnost se k věci vyjádřit před vydáním příkazu státního zástupce, ani požádat o jeho přezkum a předložit své argumenty po jeho vydání.

Soud připomněl, že skutečnost, že je proti osobě vedeno trestní řízení, neomezuje rozsah širší ochrany jejího soukromého života, kterou požívá jako "běžná osoba" (*Sciacca proti Itálii*, č. 50774/99, rozsudek ze dne 11. ledna 2005, § 29). Nadto, zpracování osobních údajů týkajících se trestních obvinění vyžaduje zvýšenou ochranu, jelikož jde o údaje, které jsou obzvláště citlivé (srov. *Latvijas Republikas Saeima*, č. C-439/19, rozsudek velkého senátu Soudního dvora Evropské unie ze dne 22. června 2021). Je proto nanejvýš důležité, aby při zveřejňování citlivých údajů v souvislosti s probíhajícím trestním řízením nebo v souvislosti s vyšetřováním trestných činů tyto údaje přesně odrážely situaci a obvinění vznesená proti dané osobě, a to i s ohledem na dodržování zásady presumpce nevin.

Soud proto dospěl k závěru, že příkaz státního zástupce a oznámení policie nebyly dostatečně odůvodněné a bez ohledu na prostor pro uvážení vnitrostátního soudu v těchto věcech byly nepřiměřené sledovaným legitimním cílům. K porušení článku 8 Úmluvy proto došlo.

III. Oddělená stanoviska

Podle soudce Serghidese měla být stížnost odmítnuta jako nepřijatelná pro zneužití práva podat stížnost, jelikož stěžovatelka svým jednáním, když uprchla z Řecka a nenastoupila do výkonu trestu, projevila naprostou neúctu k právnímu státu své země.

Soudci Roosma a Zünd měli za to, že stížnost měla být odmítnuta pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy. Latku, kterou senát nastavil pro posouzení, zda došlo k vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, považovali za příliš vysokou, která opomíjí zásadu subsidiarity zasahování Soudu a přispívá k jeho nadměrnému zatížení napadlými případy.